

Oprávnění provozovatelů zařízení veřejné technické infrastruktury k cizím nemovitostem podle energetického zákona

**JUDr. Jakub Handrlica, Ph.D.
Katedra správního práva, PF UK v Praze**

Typy omezení vlastnických práv v energetickém zákoně

- a) zákonná věcná břemena, která vznikla podle právních předpisů účinných před datem účinnosti energetického zákona a která zůstávají podle ustanovení § 98 odst. 4 energetického zákona i nadále nedotčena,
- b) věcná břemena zřízení a provozu plynárenského zařízení, zřízená smluvně (ex contractu) mezi provozovatelem a vlastníkem dotčené nemovitosti podle § 58 odst. 2, § 59 odst. 2 a § 60 odst. 7 energetického zákona,
- c) věcná břemena zřízení a provozu plynárenského zařízení, zřízená na základě rozhodnutí správního orgánu (ex actu) ve vyvlastňovacím řízení podle § 58 odst. 2, § 59 odst. 2 a § 60 odst. 2 energetického zákona,
- d) zákonná věcná břemena, plynoucí přímo z jednotlivých ustanovení právního předpisu (ex lege), konkrétně z § 58 odst. 1 písm. c), e), f) a g), § 59 odst. 1 písm. d), f), g) a h) a z § 60 odst. 1 písm. a), c), d) a e) energetického zákona,
- e) ochranná pásma plynárenských zařízení podle § 68 energetického zákona a bezpečnostní pásma plynových zařízení podle § 69 energetického zákona.

Proč rozlišujeme jednotlivé typy omezení?

- jakým způsobem se existence oprávnění k dotčené nemovitosti prokazuje? (to je otázka, se kterou se setkáváme při vstupu na pozemky nejenom při zřizování nových zařízení, ale i při úpravách, údržbě, nebo výměně již existujících),
- jaký je režim náhrad za omezení vlastnického práva? (opět se jedná o otázku, se kterou se je možné potenciálně setkat při jakémkoliv vstupu na dotčenou nemovitost),
- jakými pravidly se řídí otázka doby trvání, resp. zániku oprávnění? (to je otázka, která je relevantní zejména ve vztahu k již existujícím zařízením při výkonu úprav, údržby, nebo výměny).

Ad a) zákonná věcná břemena, vzniklá podle dřívějších právních úprav

Důkazem pro existenci zákonného věcného břemene tedy není výpis z katastru nemovitostí, ale:

- v případě plynárenských zařízení, pravomocně povolených od 1. 1. 1960 do 31. 12. 1994 (s tím, že začátkem r. 1994 ještě mohla být vedena správní řízení, zahájená před 1. 1. 1995) je to vždy a výlučně jenom předmětné rozhodnutí o přípustnosti stavby (podle zákona č. 87/1958 Sb. o stavebním řádu), resp. stavební povolení (podle zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon),
- s ohledem na retroaktivní působnost zákona č. 67/1960 Sb. (§ 34 odst. 1 zákona č. 79/1959 Sb.) může u zařízení zřízených před 1. 1. 1960 jako důkaz vzniku a existence zákonného věcného břemene sloužit i jiný dokument (např. kolaudační rozhodnutí), kterým se prokazuje existence zařízení k 1. 1. 1961,
- zákonná věcná břemena dále vznikala i okamžikem převzetí zařízení do správy plynárenským podnikem (srov. § 36 odst. 3 vyhlášky č. 76/1961 Sb.: „*Oprávnění podle § 22 odst. 1 zákona vznikají dnem vydání rozhodnutí o přípustnosti stavby plynovodní sítě nebo zařízení pro uskladnění topných plynů, popřípadě dnem, kdy plynárenská zařízení přejdou do správy plynárenského podniku.*“). V těchto případech se vznik a existence zákonného věcného břemene prokazuje protokolem o převzetí zařízení do správy, nebo jiným dokumentem podobného obsahu.

Ad b) smluvní věcná břemena

- Provozovatele přepravní soustavy v plynárenství (§ 58 odst. 2), provozovatel distribuční soustavy v plynárenství (§ 59 odst. 2) a provozovatele zásobníku plynu (§ 60 odst. 2) jsou povinni za účelem zřízení a provozu plynárenského zařízení na cizí nemovitosti smluvně zřídit věcné břemeno s vlastníkem dotčené nemovitosti.
- Toto smluvně zřizované věcné břemeno vzniká vkladem práva do katastru nemovitostí, jeho existence se tedy prokazuje výpisem z veřejného seznamu (katastru nemovitostí).
- Doba jeho trvání je smluvně upravena, stejně jako výše náhrady za omezení vlastnického práva povinného vlastníka.

Ad c) věcná břemena zřízená ve vyvlastňovacím řízení

- Rubem povinnosti zřídit věcné břemeno je v energetickém zákoně titul k vyvlastnění věcného břemene ve vyvlastňovacím řízení (§ 58 odst. 2; § 59 odst. 2; § 60 odst. 2).
- Zatímco smluvní věcné břemeno vzniká na základě vkladu do katastru nemovitostí, věcné břemeno zřízené vyvlastňovacím úřadem vzniká právní mocí rozhodnutí a v katastru je evidováno následně ve formě záznamu (§ 7 zákona č. 265/1992 Sb.).
- V případě vyvlastnění není náhrada za zřízení věcného břemene stanovována na základě smluvního ujednání, ale na základě znaleckého posudku (§ 10 zákona č. 184/2006 Sb.).
- Rozsah věcného břemene, oprávnění provozovatele a povinnosti vlastníka pozemku, stejně jako délka trvání jsou obsaženy v rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu (vyvlastňovacím nálezem).

Ad d) zákonná věcná břemena podle platné právní úpravy

- Podle právní úpravy v energetickém zákoně se jedná o následující oprávnění:
- právo provozovatele zřizovat a provozovat vlastní telekomunikační síť k řízení, měření, zabezpečování a automatizaci provozu a k přenosu informací pro činnost výpočetní techniky a informačních systémů (§ 58 odst. 1 písm. c); § 59 odst. 1 písm. d); § 60 odst. 1 písm. c),
- právo provozovatele vstupovat a vjíždět na cizí nemovitosti v souvislosti se zřizováním, obnovou a provozováním plynárenského zařízení (§ 58 odst. 1 písm. e); § 59 odst. 1 písm. f); § 60 odst. 1 písm. c),
- právo provozovatele odstraňovat a oklešťovat stromoví a jiné porosty, provádět likvidaci odstraněného a okleštěného stromoví a jiných porostů ohrožujících bezpečné a spolehlivé provozování zařízení v případech, kdy tak po předchozím upozornění a stanovení rozsahu neučinil sám vlastník či uživatel (§ 58 odst. 1 písm. f) ; § 59 odst. 1 písm. g); § 60 odst. 1 písm. d),
- právo provozovatele vstupovat v souladu se zvláštními právními předpisy do uzavřených prostor a zařízení sloužících k výkonu činností a služeb orgánů Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, Bezpečnostní informační služby a do obvodu dráhy (§ 58 odst. 1 písm. g); § 59 odst. 1 písm. h); § 60 odst. 1 písm. e).

Ad e) ochranná a bezpečnostní pásma

- Omezení vlastnických práv ve formě ochranného, resp. bezpečnostního pásma má za následek, **že vlastníci, resp. uživatelé dotčených nemovitostí jsou omezeni v celé řadě činností**, které by jinak byly v rámci výkonu jejich vlastnických, resp. užívatelských práv přípustné. Energetický zákon stanovuje následující omezení:
 - v ochranném pásmu plynárenského zařízení je zakázáno provádět činnosti, které by mohly ohrozit plynárenská zařízení, jejich spolehlivost a bezpečnost provozu (§ 68 odst. 3),
 - v bezpečnostním pásmu plynového zařízení je v zásadě zakázáno umísťovat jakékoliv stavby (§ 69 odst. 3),
 - vysazování trvalých porostů kořenicích do větší hloubky než 20 cm nad povrch plynovodu ve volném pruhu pozemků o šířce 2 m na obě strany od osy plynovodu nebo přípojky lze pouze na základě souhlasu provozovatele přepravní soustavy, provozovatele distribuční soustavy, provozovatele zásobníku plynu nebo provozovatele přípojky (§ 68 odst. 6),
 - další omezení platí pro lesní průseky, kde provozovatel udržuje na vlastní náklad volný pruh pozemků o šířce 2 m na obě strany od osy plynovodu; vlastníci či uživatelé dotčených nemovitostí jsou povinni jim tuto činnost umožnit (§ 68 odst. 5).

Případ č. 1

VTL plynovod byl povolen a zřízen na základě rozhodnutí o přípustnosti stavby v r. 1973 podle zákona č. 87/1958 Sb., o stavebním řádu. Od této doby je provozován na dotčených nemovitostech. Provozovatel zamýšlí v r. 2013 provést jeho výměnu. Z výpisu z katastru nemovitostí ovšem na předmětných pozemcích nefiguruje žádné oprávnění provozovatele. Bude za tímto účelem nutno vyřešit věcně-právní vztahy k předmětným nemovitostem?

Případ č. 2

VTL plynovod byl povolen a zřízen na základě rozhodnutí o přípustnosti stavby v r. 1959 podle zákona č. 87/1958 Sb., o stavebním řádu Od této doby je provozován na dotčených nemovitostech. Provozovatel zamýšlí v r. 2013 provést jeho výměnu s tím, že do trasy vedení bude vsazen nový trasový uzávěr. Z výpisu z katastru nemovitostí ovšem na předmětných pozemcích nefiguruje žádné oprávnění provozovatele. Bude za tímto účelem nutno vyřešit věcně-právní vztahy k předmětným nemovitostem?

Případ č. 3

VTL plynovod byl povolen na základě rozhodnutí o přípustnosti stavby v r. 1978, oprávněným v rozhodnutí ovšem nebyl plynárenský podnik, ale jiná státní organizace. VTL plynovod byl r. 1980 převzat do správy plynárenským podnikem. Od této doby je provozován na dotčených nemovitostech. Provozovatel zamýšlí v r. 2013 provést jeho výměnu. Z výpisu z katastru nemovitostí ovšem na předmětných pozemcích nefiguruje žádné oprávnění provozovatele. Bude za tímto účelem nutno vyřešit věcně-právní vztahy k předmětným nemovitostem?

Případ č. 4

Při přípravě výstavby nového VTL plynovodu probíhá majetkoprávní příprava a vlastník pozemku, který má být v budoucnu dotčen zřízením plynovodu požaduje, aby mu byla smluvně kompenzována omezení, plynoucí z bezpečnostního pásma plynovodu.

Případ č. 5

Provozovatel zamýšlí opravu VTL plynovodu, povoleného v r. 2001. Za tímto účelem je zapotřebí k příjezdu využít zpevněnou cestou, která se nachází na sousedícím pozemku. Vlastník tohoto pozemku podmiňuje použití této cesty svým souhlasem a požaduje zřízení úplatného věcného břemene.

Děkuji Vám za pozornost

Řešení jednotlivých případů, stejně jako
další informace k přednášené materii
najdete ve sborníku